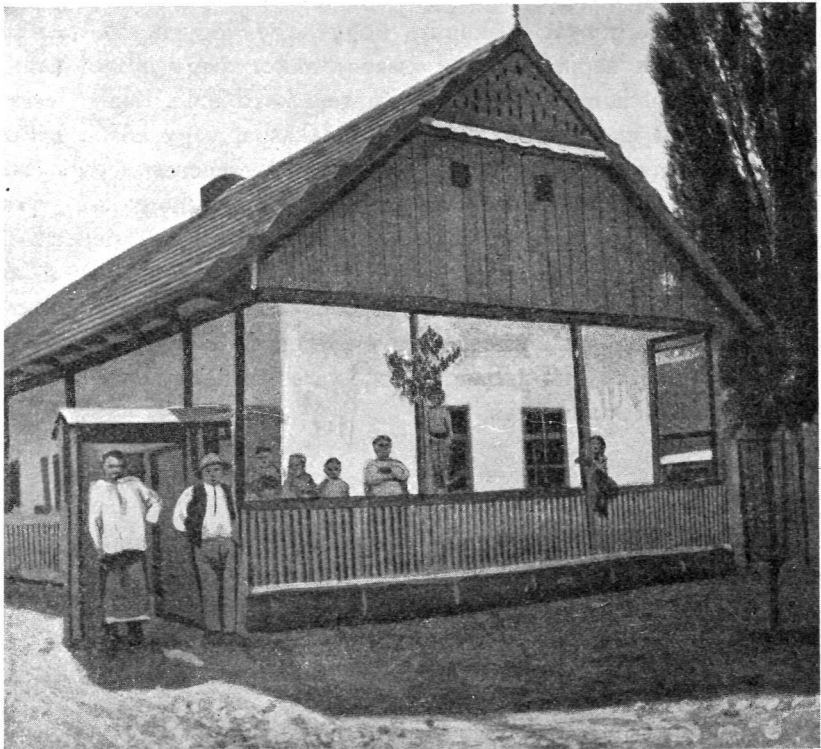

X.

Arad megye tót népe.

Arad megye tótsága mind újabban telepedett meg. A régi tót telepítések, melyekre néhány község neve utal (Feltót, Tótvárad, Dézna = hegyszoros), mind elenyésztek. Az újabb települők nagyobbrészt az Alföld népesebb tót községeiből, (Békéscsaba, Szarvas) és csak kisebb számban az igaz tótság hazájából, a Felvidékről (Ópécska, Borossebes, Dézna — vasöntő munkások) származtak ide. A megye egész tót népének létszáma az 1900-iki népszámlálás szerint 5306 lélek. E szám 1900. óta bizonyára lényegesen csökkent, mert nagy mértékben elmagyarosodtak. Legtöbben laknak az eleki járásban (2703) és pedig Medgyesegyházán (1784 l.) s Ottlakán (400), a pécskai járásban (1119 l.) Németpereg

67. ábra. Apateleki tót ház.

(493 l.), Ópécska (322 l.), Szemlak (261 l.), és a borosjenői járásban (299 l.) főleg Apateleken (231). Minthogy az aradmegyei tótság az alföldi tótságnek egyik kiszakadt része, szokásai, életrendje teljesen megegyezik a nagy alföldi tót gócpontok népének szokásaival, főleg a Békéscsabáéval, mely kiváltképen Medgyesegyházára és Apatelekre küldötte telepeseit.

Építkezésükben alkalmazkodnak egyrészt a magyar-német paraszt-építkezés formáihoz, de megtartják néha az eredetibb motívumokat is. Viseletük szintén a magyar viselethez alkalmazkodó.

68. ábra. Tót család.

A nők viselete színekben pompázó, fényűző és szép.

A nép földműveléssel, szőlőműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozik. Télen az asszonyok kendert fonnak s szőnek, melyből fehérneműt készítenek maguknak és családjuknak. Ünnepi fehérnemű azonban már bolti vászonból készül.

Egyébként a csabaiakkal az összeköttetést fenntartják s így ruházatuk, mint a csabaiaké, magyaros.

A férfi nép télen a gazdasági teendők mellett kosarat fon, seprűt köt és egyéb famunkákkal foglalkozik. Nagyon sok van, ki méhészettel

is foglalkozik s ehhez a zircon kaptárt maga készíti. Faházakat, istállót, ólat is maga készít.

Valamennyi a tót nyelven kívül beszél jól magyarul és oláhul is, az istentisztelet templomban tótul megy, csak a három sátoros ünnepen

69. ábra. Tót leány viselete 30 év előtt.

magyarul is, de temetéseknel már gyakori, hogy magyar beszédet vagy bucsúztatót kérnek.

Szellemi hagyományaik feledésbe mennek. Dalaik azonban voltak és vannak pl.:

I.

1. Wynko, wynko wynko červené,
Kdo ťa bude wynko piti,
Keď ja budem v zemi hñiti,
Wynko, wynko, wynko červene.
2. Lúčka, lúčka, lúčka zelená,
Kdo ťa bude lúčka kosit,

Ked' ja budem šablů nosit',
Lůčka, lůčka, lůčka zelená.

1. Borocska, borocska, piros borocska, ki fog tégedet, borocska, meginni, ha én a földben porlani fogok, borocska, borocska, piros borocska. 2. Mezőcske (rét), mezőcske, zöld mezőcske, ki fog tégedet mezőcske kaszálni, ha én kardot fogok hordani (viselni), mezőcske, mezőcske, zöld mezőcske.

II.

1. Na mokriánskom vršku šibeničke,
Na mokriánskom vršku šibeničke,
Založila milá holubečka syvá,
Na ne růčke.

2. Čo že sy Ty milá urobyla,
Čo že sy Ty milá urobyla,
Že sy twoje růcke na tie sibeničke,
Založila.

3. Po čiernom Kereši voda tečie,
Po čiernom Kereši voda tečie,
Čo že mi má milá holubečka syvá
Doma rečie ?

4. Čo žeby my riekla korheľowy,
Čo žeby my riekla korheľowy,
Wed' som jej neprepiw, wed' som jej nepripit,
Kone, voly.

1. A mokrai hegyoldalon a szövőszékre, a mokrai hegyoldalon a szövőszékre, Szőke kedes galambocskám rátette a kezét. 2. Ugyan mit tettél te kedves, ugyan mit tettél te kedves, hogy kezeidet arra a szövőszékre reá tetted? 3. A Fekete Körösön folyik a víz, a Fekete Körösön folyik a víz, Ugyan mit mond nekem szőke kis galambom otthon? 4. Ugyan mit mondana engem korhelynek, ugyan mit mondana engem korhelynek, hiszen nem ittam el, hiszen nem ittam el lovait, ökreit.

III.

My jsme traja kamaradi,
Čo pijeme vynko radi,
Ked' sa vynka napijeme,
Wšecku biedu zabudneme.

1. Hárman vagyunk jó barátok (pajtások), kik szeretjük a bort, ha a borból jól felhajtunk, minden bűt elfelejtünk.

IV.

1. Živ som, piv som, nerobil som,
Cudzie ženy miloval som,
Aj cudzie ženičky
Aj švarnie paničky
Lúbieval som.
2. Ak budem žit, nebudem pit',
Cudzie ženy budem lübit,
Aj cudzie ženičky,
Aj švarnie paničky,
Budem lübiť.

1. Éltem, ittam, nem dolgoztam, idegen asszonyokat szeretgettem, idegen asszonyokat és csinos leányokat (nőcske) szerettem. 2. Ha élni fogok, inni nem fogok, idegen asszonyokat szeretgetni fogok, idegen menyecskéket és csinos leányokat szeretni fogok.

V.

1. Nebudem tak robiť, ako som robieval,
Žely som k má milej
Pajtášov vodieval.
2. Pajtášy sa hrali
A ja som vyzeral,
Od veľkyho žiaľu
Domov som sa pobral.
3. Mat' sa ma spituje
Synu môj čo ti je?
Ažda fa nejaka
Mrština kopyla?
4. Nebola mrština
Ale bola diovka
Bôh daj neminula
Nočniho pondelka.

1. Nem fogom úgy csinálni, mint eddig csináltam, nem fogom pajtásaimat elvinni kedvesemhez. 2. Pajtások játszottak, én meg elbámultam, a nagy bánatomba haza elindultam. 3. Édes anyám kérdi: kis fiam, mi bajod? Megrugott talán valami dög? 4. Nem volt az dög, volt az egy leányka, bár ne érné el hétfő éjszakáját.

VI.

1. Mame hrušku, máme hrušku,
Ninto na nej,
Mám frajerku, mám frajerku
Čo ma po nej;
Ja ju ta chcem, ona ma ni,
Malá láska, medzy námy.
2. Máme trne, mame trne,
Ninto na nõm,
Mám frajera, mám frajera
Čo ma po nõm;
Ja ho ta chcem, a on ma ni,
Malá láska, medzy námy.

1. (Férfi mondja): Van körtefánk, van körtefánk, nincsen rajt' semmi, van választottam, van választottam, mit érek vele? Én õt annyira akarnám, õ engem nem akar, kicsi a szerelem közöttünk. 2. (Nő mondja): Van kökényfánk, van kökényfánk, nincsen rajt' semmi, van választottam, van választottam, mit érek vele? Én õt annyira akarnám, õ engem nem akar, kicsi a szerelem közöttünk.

VII.

1. Ked som išol od má milej,
Mesiáčik bol vysoko,
Ona za mňov pozerala,
Či som ja už deleko.
2. Už som ja bol na dve hony,
Ona za mňov volala,
Vráť sa mily, duša moja,
Prenocuj tu do rana.
3. By som ja aj prenocoval,
Ale som aj s koničkom,
Ona slzy utierala
Šlingovanym ručníčkom.

1. Midõn mentem kedvesemtõl, a hold magasan volt, õ utánam nézett, vajjon már messze vagyok-e? 2. Én már két dülõre voltam, õ utánam kiáltott, fordulj meg édes lelkem, töltsd az éjjelt itt reggelig. 3. Szívesen éjszakáznék én, de lovacskámmal vagyok. Ó könnyeit törölte slingelt kendõvel.

VIII.

1. Ked som išol od má milej,
 Už den bol,
 Všecke ženi zametali
 Pod stenov,
 Všecke sa mi spitovali:
 Kde som bol,
 Či som ažda u má milej
 Usvitol.

2. Moja milá včera večer
 Plakala,
 Že som zaspal na lavičky
 Do rana,
 Neplač milá, 'wed Tã vezmem
 Na jesen,
 Ked odpadne drobny listok
 Z ceriešu.

1. Midõn mentem kedvesemtõl, már nappal volt, az asszonyok separtek a házfalak mellett. Mind azt kérdezték tõlem: hol voltam? Vajjon kedvesemnél voltam-e hajnalig. 2. Kedvesem tegnap este sir-dogált, hogy elaludtam reggelig a padon. Ne sirj kedves! Hiszen el-vezlek õszire, ha lehull a cseresznyefa apró levele.

IX.

Jaj Bože moj! premilenie čerešne,
 Wšecke sa mi rossypali po ceste,
 Jaj Bože moj! Kdo že mi jich pozbiera,
 Ked' ja nemám v širom svete frajera.

Jaj Istenem! Jaj a kedves cseresznye mind szétszóródott az úton. Jaj Istenem! Ki szedi nekem össze õket, mikor nincsen széles e világon kedvesem.

Az iskolában azonban 10 év óta minden tantárgy magyarul tanítatik, csak a hittan tótul.

Temetések alkalmával este a halottas házban összegyülekeznek s ott abban a szobában, ahol a halott nyugszik, egyházi énekeket énekelnek s valamely értelmesebbje vagy a szent írásból, vagy valami asketikus könyvbõl olvas fel. Éjfél tájban szétoszolnak. Általában a tót néprõl lehet mondani, hogy vallásos. Temetés után megvan a halotti tor, de csendesen.

Esketéseknel a menyasszony koszorúval, ujabban már fátyollal jön a templomba; az ebéd a menyasszony házában van, honnat d. u. 4—5 óra táján elviszik a vőlegény házához s vacsora előtt főköttöt tesznek a menyasszonyi koszoru helyére, a vőfély hozza a menyasszonv ajándékát, az úgynevezett örömkalácsot, a násznagynak ez ajándékkkal együtt a menyasszonyt is egy beszéd kíséretében ajánlja s kezdődik a menyasszonyi tánc, mikor is 1—2 percig mindenki igyekszik a menyasszonnyal táncolni, a miért a vőfély pénzt szed az illetőktől, ami a menyasszony hozománya lesz.

A tánc leginkább csárdás, de táncolják az oláh táncot is, valamint a német körtáncokat is. Lakodalmaknál éjfél után néha az úgynevezett „kácsa táncot“ járják.

Táplálkozni jól szeretnek, nevelnek majorságot, de azt inkább piacra viszik, hanem legfőbb táplálékuk a búzakenyéren kívül a disznóhús és szalonna.

A tót nép nem szeret a szőlőkben napszámba menni s napot lopni, ahol rendesen kicsiny a napszám, hanem általánymunkát szeret, amikor viradattól késő estig dolgozik szorgalmasan s természetesen többet keres.

Ami a szeszes italokat illeti, azokkal mértékletesen él, nagyobb munka idején 1—2 pohárka pálinkát étkezés előtt elfogyaszt, étkezés után téli időben bort. Vannak házak, hogy évenként 10 liter pálinka nem fogy el.

Szombaton este minden házban csusza járja, vagy mákkal, vagy túróval, őszi időben káposztával. Ebből annyit főznek, hogy vasárnap reggelire is maradjon.

Téli időben esténként az asszonyok összejönnek fonóba, a férfiak eltrécselnek vagy egy kis durákat játszanak. Szombaton este éjfélig tartó fosztókat rendeznek, mikor az egész falu asszonya, leánya egy-egy házban összejön s megfosztják a nyáron s ősz folyamán összegyűjtött libatollat. De erre szükség is van; mert ha a leány férjhez megy, kap egy libatollal jól megtömött derékaljat, egy dunyhát, 6—8 párnát. A fosztóka befejeztekor kapnak mákos főtt kukoricát s 1—2 pohár bort.

Ha a fiú katonakötelezettségének eleget tett, a szülők rögtön utána néznek, hogy nősüljön meg. Vadházasság nincs.

Családi ünnepszámba megy a disznótor, mikor is a rokonság végzi a hentesi teendőket s este vacsorára a szomszédokat s jóbarátokat is meghívják kóstolóra s elkvaterkázna.

Még csehek is vannak a megyében nagyon csekély számban Borosjenőben (Morvából jöttek) és Németperegen. Lehet mondanunk, hogy ma már teljesen beolvadtak az őket környező lakósságba.